

Ines Anduaga Makibar
Zumarraga, Gipuzkoa (1917-2008)

Aurkibidea

Biografia

Matxainbehekoa baserrian jaioakoa. Elkarrizketa berean Maria Jesus Segura ere ageri da (1941), Inesen alaba.

Zintak

ZMG-012

- **Proiektua:** Urretxu eta Zumarragako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lasa, Xabier
- **Data:** 2001-01-01
- **Iraupena:** 50 min
- **Euskarria:** CD
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa
- **Emalea:** Lasa, Xabier

Pasarteak

1. Erreka garbi-garbi

- **Erref:** ZMG-012/001
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:00:32

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Natura » Fauna » Errekakoak

Laburpena:

Erreka garbi-garbi zetorren lehen; amuarrainak eta karramarroak ugariak ziren. Labaderoa ere errekan bertan zuten.

2. Auzolanean auzokoekin

- **Erref:** ZMG-012/002
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:00:32. **Bukatu:** 00:01:49

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Auzolanean ondorengo lanak egiten zituzten: laiatu, artoa sartu, gari-jotzea... Auzokoak lanera etortzeko abisatzeko txistu egiten zieten. Lanak amaitzen zituztenean, gaztaia eta ardoa hartzen zituzten.

3. Anaia zaharrekin egindako bihurrikeriak

- **Erref:** ZMG-012/003
- **Iraupena:** 0:05:40. **Hasi:** 00:01:49. **Bukatu:** 00:07:29

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Bihurrikeriak egiten zituen anaia zaharrekin. Behin, auzokoaren ardi bat hartu eta euren etxeko zuhaitz batean lotu zuten soka batekin. Eskolatik etorri zirenean ardia itota topatu zuten. Beste behin, elur pilotak tximinietara botatzen jardun zuten.

4. Arropa zuganean sutako hautsarekin garbitu

- **Erref:** ZMG-012/004
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:07:29. **Bukatu:** 00:10:55

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Arropa kanpoko harrizko mahai baten gainean xabonatzzen zuten. Gero zuganean ("zubana") sartu eta ur beroa eta sutako hautsa botatzen zioten. Xaboia Inesen koinatak egiten zuen, sosarekin eta animalia koipearekin.

5. Ogia zortzi egunerako

- **Erref:** ZMG-012/005
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:10:55. **Bukatu:** 00:12:50

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserría » Baserriko lanak » Errota
- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Ogia etxean egiten zuten, labesua. Euren baserriak ez zeukan laberik eta izekorenean egiten zuten. Ogia zortzi egunerako egiten zuten. Gerra sasoian garia entregatu egin behar izaten zuten, hartzen zutenaren erdia. Bengolea errotara joaten ziren eurak, baina gerra sasoian Gabiriara joan behar izaten zuten gauez.

6. Umetatik baserriko lanak egiten

- **Erref:** ZMG-012/007
- **Iraupena:** 0:03:49. **Hasi:** 00:13:56. **Bukatu:** 00:17:45

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Hamaika urte zituela, baserriko lanetan hasi behar izan zuen: ganaduekin, ardiekin, mendian garoa eta egurra moztzen, behiekin lurra lantzen... Laiekin ere ibilita dago Ines, auzolanean.

7. Metak belarra ez bustitzeko

- **Erref:** ZMG-012/008
- **Iraupena:** 0:03:39. **Hasi:** 00:17:45. **Bukatu:** 00:21:24

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Garoa eta belarra tejabanan edo ganbaran gordetzen zuten. Metak ondo eginez gero ez zen barruko belarra bustitzen. Nola egiten zituzten azaltzen du.

8. Intxaur-saltsa egiten

- **Erref:** ZMG-012/010
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:26:06. **Bukatu:** 00:27:57

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Intxaur-saltsa nola egiten den azaltzen du: itxaurrak mailuarekin jo eta esnearekin batera egosi.

9. Jaietan "urrezko babak"

- **Erref:** ZMG-012/012
- **Iraupena:** 0:05:41. **Hasi:** 00:28:53. **Bukatu:** 00:34:34

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

Lehenengo beheko sua baino ez zeukaten sukaldean, gero jarri zuten txapa. Jaietan garbantzuak prestatzen zituzten, "urrezko babak". Behin, lapikoa zaintzeko ardura eduki zuen Inesek eta katuak bota egin zion. Lapikoak sutan jartzeko trebera eta parrila edukitzen zituzten. Piperrak egosi eta botiletan sartzen zituzten kontserbatzeko.

10. Trukea: gaztainak eta fruta

- **Erref:** ZMG-012/015
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:39:04. **Bukatu:** 00:40:18

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Eskolan trukea egiten zuten: eurek gaztain erreak ematen zizkieten fruta almazeneko alabei eta haiek fruta ematen zieten.

11. Zigorrak euskaraz egiteagatik

- **Erref:** ZMG-012/017
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:40:36. **Bukatu:** 00:41:35

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Eskolan euskaraz hitz egiten zutenean, maistrak erregelarekin jotzen zituen. Erdara gutxi zekiten.

12. Enplastuak eta ebaki-belarra

- **Erref:** ZMG-012/019
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:42:42. **Bukatu:** 00:45:16

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Birikietako gaitza sendatzeko enplastuak egiten zituzten berbena-belarrarekin. Erreduren kontra, aldiz, ebaki-belarra jartzen zuten. Tentsioa jaisteko infusioak hartzen zituzten.

13. Urolako trenbidearen inaugurazioa

- **Erref:** ZMG-012/020
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:45:16. **Bukatu:** 00:47:30

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdota, kontakizunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Zumarragatik Bergararako trenari "El Vascongado" esaten zioten. Inesek zortzi urte zituela, Urolako trena egin zuten. Oraingo Juan Carlos erregearen aitona etorri zen trenbidea inauguratzera. Eskola-umeak bandera espainolarekin eskuan irten ziren errege erreginak agurtzera.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-11-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com